

Polona Puhek

Pomembni drobci mojega življenja



Sem
Belokranjka.
Upokojenka,
babica, seveda
tudi še vedno
mama in žena,
gospodinja in
vrtnarica.

In še marsikaj. Predvsem sem zdaj lahko tisto, kar rada počnem in kar me povezuje z ljudmi in kraji - preteklimi ali sedanjimi, ki mi veliko pomenijo.

Spomini na mojih starih fotografijah

Rojena sem bila pred 64 leti v Črnomlju kot najmlajša v družini sedmih otrok. Tam sem končala gimnazijo in nato z 19 leti odšla v Ljubljano, kjer sem na Pedagoški akademiji doštudirala slovenski in srbohrvaški jezik. Moje triletno bivanje v študentskem naselju mi je ostalo v spominu kot eno lepših obdobij mojega življenja.



Črnomelj sredi 50. let - moja prva fotografija. Najmanjši otrok na sliki sem jaz, vendar se fotografiranje komaj spomnim. Mama (za mano) ima lase gladko počesane nazaj in spletene v kito, to pa zvito v figo – tako frizuro je vedno nosila. Zraven mame stoji njena sestrična Cvetka, ki je bila šivilja. Takrat nam je verjetno kaj šivala. Imeli smo šivalni stroj Singer, menda nam ga je poslal očetov sorodnik iz Amerike. Pa tudi uro – vekarica smo ji rekli.

Birmanka z botro leta 1958. Slika je nastala pred črnomaljskim župniščem po birmi. Imela sem sposojeno obleko in grozne čevlje. Zaradi tega se nisem dobro počutila, to vem še danes. Birmo mi je vezala teta Pavla.



Ob tej sliki se spomnim otrok iz soseščine, s katerimi smo se preigrali dneve in dneve, leta in leta. Skupaj smo preživljali poletja, vse počitnice, zime, skupaj hodili v šolo in se nekako razšli z odhodom v



srednje šole. Potem smo se redkeje srečevali, z nekaterimi nikoli več. Živeli smo v naravi in z njo. Hodili po gozdu in nabirali prvo cvetje, jagode, gobe in kostanj, po travnikih (še danes imam pred očmi grmovje, pod katerim so rasle najlepše vijolice...), pozimi smo se veliko sankali in igrali družabne igre... Danes se mladostnimi prijatelji srečam le še na kakšnem pogrebu in takrat kar ne moremo narazen. Imam veliko željo, da bi se vsi skupaj kdaj srečali, a to je neizvedljivo.



Slika z mojimi sošolci maturanti iz leta 1967. Sama sem maturo opravila šele naslednje leto, tako imam dvojne sošolce zadnjega razreda gimnazije. Vse do danes se nisem mogla otresti te travme, zato tudi ne hodim na obletnice mature.

Slika iz časa mojega študija v Ljubljani je nastala na enem od nedeljskih izletov v Kamniško Bistrico. V tistem času je moj bodoči mož študiral gozdarstvo, zato so bili izleti v gozd kar pogosti.



Spomini v predmetih, ki me še vedno spremljajo

Stolček

Je eden redkih predmetov, na katerega sem globoko navezana. To je pručka, ki to ni - je stolček!

Nanj me vežejo posebni spomini, saj je bil, kolikor se spomnim, pri nas edina igrača. Pa ne samo zame, ki sem bila najmlajša v družini, ampak tudi za vse moje nečake, ki so vsaj nekaj časa prebivali pri nas. Z njim smo se igrali tudi zunaj, a bog ne daj, da bi ga na kakšnem pesku poškodovali. Ko je počil, ga je oče zbil skupaj, pa je zdržal še za naslednje vnuke. Pa kako, da ga imam rada drugače od vseh drugih predmetov iz moje mladosti? Je edini predmet, ki ga je mama, ko je odhajala od doma v dom počitka, vzela s seboj. Tam ga je imela pod posteljo, enkrat pa mi pravi: "Oče ga je naredil, ko se je Andrej rodil (moj brat leta 1937). Vzemi ga domov, da se ne bo zgubil, snažilke ga grdo premetavajo po sobi." Seveda, bil jim je v napoto. Tako je prišel k meni in jaz ga čuvam. Tudi če bi moji vnuki grdo ravnali z njim, bi bila huda.





Porcelanasta figurica

Ta ležeči fantek , vsega 10 cm velik, ima poseben pomen oz me nanj vežejo posebni spomini. Mama ga je k hiši prinesla skupaj z drugo zapuščino leta 1956, ko ji je umrla teta Zalka. Doma je vedno stal poleg ure, včasih uporabljen tudi kot vazica za vijolice. Sama se pa samo še medlo spomnim tete Zalke. Živ pa je spomin na njo, ko je ležala na parah. Takrat 8 letna šolarka sem vedela, da je umrla in ko sem se vračala iz šole, sem jo šla kar sama pokropit. Mislim, da je bilo to moje prvo

srečanje s preminulim človekom. Ležala je v črnem in pokropila sem jo na hitro. Kropila pa jo je še neka ženska. Domača gospodinja ji je pripovedovala, kako je umrla ter pri tem dodala, da imajo umrli za možgansko kapjo modre nohte. Tedaj sem jo natančneje pogledala in res, bili so modri....

Porcelanasti fantek je skrajno majhen del njene zapuščine, Mi smo dobili tisto, kar drugi niso marali. Verjetno ni bil za nikogar zanimiv, zame pa pomeni redke spomin na teto Zalko in mojo pogumno odločitev, da sem jo čisto sama pokropila in se poslovila od nje.

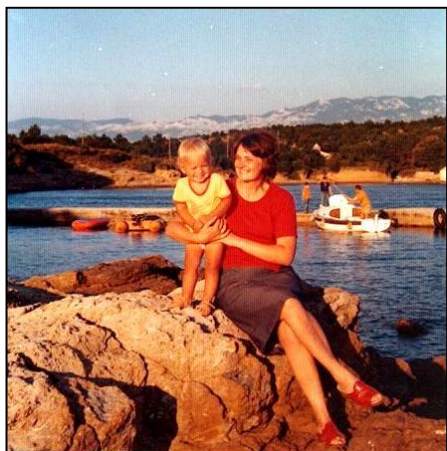
Mlinček za kavo

In tretji moj predmet, ki ga čuvam kot spomin predvsem na očeta in nečaka Saša, je mlinček za kavo. V času, ko sem hodila na gimnazijo, je bil oče že upokojen in čuvali smo Saša - živega črnookega nečaka. Oče je zelo rad pil turško kavo. Ampak takrat smo kupovali še nepraženo oz surovo kavo - po 10 dkg je je mama kupila. Potem jo je oče spraznil in zelo pazil, da je ne bi zažgal. Dišalo je po vsej hiši, nato pa smo jo za vsako kuhanje posebej mleli. Sašo je bil živ, okrog 3 leta star otroček in to je bila njegova zabava. Sedel je na tla, mlinček med noge in je mlel... Pa še nekaj je nadvse rad počel - očetu je prižigal cigarete. Vse skupaj nič posebnega, spominja pa me na zadnja leta, ki sem jih preživela doma. Z 18 leti sem odšla od doma študirat v Ljubljano in nikoli več se nisem vrnila živeti v domačo hišo. Tako je moralo biti. Je pa domača hiša v moji podzavesti zelo trdno zasidrana, saj se mi o njej nič kolikokrat sanja.....



Že nekaj let sem upokojena. Nikoli mi ni dolgčas. Dneve mi izpolnjujejo delo na vrtu, njiva in vinograd v Beli krajini, knjige, vnuki, internet in ročna dela, druženje s prijatelji.

Jaz - mama in babica



Jaz - mlada mama in moja odrasla sinova



Imam dva sinova in štiri vnuke: tri fante in eno deklico. So zelo prijetni in zabavni a včasih tudi naporni. Lepo mi je z njimi. Posebno me veselijo, kadar z mano kaj počnejo zunaj. Da bi le bili zdravi in veseli še naprej.

Kljub temu, da sem upokojenka, vstajam vsak dan vsaj ob 7. uri, saj prideta Tim in Maj vsako jutro pred odhodom v vrtec na čaj in piškot. Čista resnica je, da ima človek vnuke za zabavo in polepšanje dneva. Z njimi malo podoživljam svoje otroke in svojo mladost.



Dedi z Nino (prva vnučka) in malo večji lumpki.



Jaz – del prijateljske skupine

Z možem se veliko druživa z družinskimi prijatelji iz mladih let. Poznamo se z dolgoletnih (25 in več let) letovanj na Loparju. Z možem sva prvič tam letovala še brez otrok. Počasi smo se spoznavali z Osterci, Mileki, Hočevarji in Smolnikarji. Družili smo se vsa leta do odraslosti naših otrok – tudi ti se še danes radi vračajo na Lopar. Mi pa zdaj radi vandramo skupaj. Veseli smo vsakega srečanja, klepeta ali izleta. Odkrivamo Slovenijo. Največkrat nas pot zanese proti Štajerski in Prekmurju. Ti pokrajini sta meni zelo všeč. Pa tudi Primorska, Brda...



Rimski vrelec, 2006
Goriška Brda, 2008



Počitniško druženje na Krku, 2012
Malica pod šupo, Kotlje, 2006



Jaz - »študentka«

Res sem srečna, da sem v študijski skupini etnologije. V Slovenskem etnografskem muzeju nam predavajo muzejske kustosinje, največkrat Sonja in Janja, Vse vsebine so zanimive, malo sodelujemo tudi z raznimi prispevki. Skupaj hodimo tudi na filmsko matinejo Kina Dvor in to že tretje leto zapored. Gledamo krasen izbor filmov in smo zelo zadovoljne.

Večkrat letno se podamo tudi na ekskurzije po Sloveniji. Tako smo si skupaj ogledale del Bele krajine, Lendavo, Maribor, Kamnik, Radovljico, Ribnico, Vipavsko dolino in še kaj. Zanimajo nas muzeji, cerkve, krajevne znamenitosti... Imamo še veliko načrtov. Povezane smo kar globoko – ne samo kot študijske kolegice. Včasih pomislim, da se bo zelo težko raziti. Kadar drugim pripovedujem, kako lepo nam je v skupini, mi kar zavidajo....



Skupinska slika iz zidanice v Beli krajini
Med dišečimi burbonkami



Prešernov gaj v Kranju
Velikonočni zajtrk pri Dragici



Jaz - vrtnarica

Ljubim delo na vrtu, naj bo zelenjavni ali cvetlični. To je zame ustvarjalno - od izbire semen in setvenega načrta do pobiranja pridelka. Vsaka rastlina hoče svoje, enako tudi cvetje.

Zelenjavni in cvetlični vrt na ljubljanskem domu



Najljubše so mi potonke in dalije,
v veliko veselje so mi.

Hišni muc Pablo je pogosto moj družabnik na vrtu. Pred njim smo imeli črnega »športnega«
Gonza, tudi s tistim sem se lepo razumela.



Jaz - Belokranjka

Bela krajina

*Deželica, polna prelestne lepote,
s cvetovi posuta, z gozdovi prekrita,
prežarjena z bleskom sončne toplote,
tako preprosta, tako slikovita!*

(E. Gangl)

Na Belo krajino sem močno navezana. O njej rada tudi kaj preberem, rada koga peljem tja, rada pogledam kakšno oddajo o njej in rada prisluhnem glasbi oz. petju narodnih. Kot otroci smo med igro še plesali *Lepo Anko*.

Mojega doma ni, odkar mame ni več. Hodimo pa na podedovano moževo malo posestvo. Na njivi delam občasno, v vinogradu pa bolj mož. Tisto delo me utruji, a je koristno.



Vsako leto je njiva podobno zasajena. Pogled na sliko je lep, znoja pa zahteva kar precej. Potem pa pride čas, ko do zime samo še pobiraš. To je pa že lažje...

Pri tem delu nam pomagajo sorodniki na vasi. Z njimi smo povezani, najbolj pri delu, zabave pa ni veliko. Pomagajo nam, da je zemlja obdelana, tako da pokosijo travo...

Naši otroci zdaj tudi radi obišejo Belo krajino, včasih pa ni bilo tako. So morali precej delati, kar niso imeli radi. Zdaj pa na gobe, kostanj, poleti malo na Kolpo... Tudi oni čutijo nekoliko pripadnosti.



To je stara sušilnica sadja pozimi, slikana v času kolin, ki jih imamo še vsako leto prav po starem običaju. Poglejte te krvavice, še kadi se iz njih!



Pa še o nekaterih konjičkih...

Internet uporabljam vsak dan, a zelo malo. Poiščem kako informacijo, pogledam elektronsko pošto, pošljem kakšno sporočilo

Knjige berem vedno zvečer, ne pretežke. Rada imam, da teče zgodba. Moja najljubša knjiga je nosi naslov *Ne vem, kaj me radosti*. Napisal jo je nemški pisatelj J.M. Simmel. Večkrat sem jo komu posodila in tako je izposojena še danes. Govori o 2. svetovni vojni oz. vojaku, ki se je znašel med bombnim napadom na Dunaju in se zatekel v klet hiše, ki je bila bombardirana.

Letos sem knjige začela bolj izbirati, zato v knjižnici točno vem, kaj hočem. Letos sem prebrala precej življenjepisov. Med njimi *Zadnji Maov plesalec* - življenjepis kitajskega dečka, ki je iz kmečkega otroka postal vrhunski baletnik svetovne slave. Zanimivo branje.

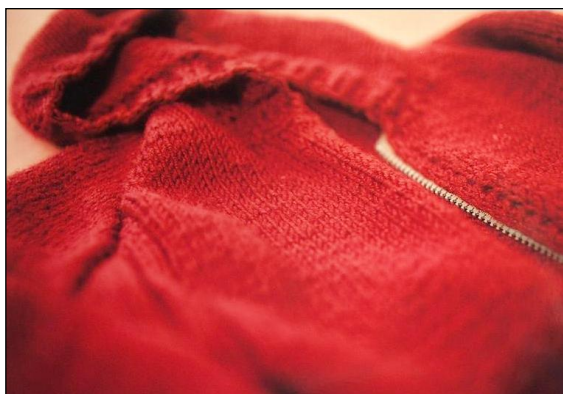


Moje veliko veselje je tudi **kuhanje**. Sem pa premalo inovativna, tako da se držim slovenske klasike. Tudi kakšno domačo jed iz mladih dni skuham - kisló repo z ješprenčkom ali pa pozimi kašnato klobaso s kolerabo in krompirjem. Ne znam peči tort, potice pa ja, pa naj bo orehova, ajdova, ocvirkovca, zavitek, belokrajnsko pogačo pa še kaj.

Z ročnimi deli se ukvarjam vso zimo: pletem in vezem, včasih tudi kaj šivam.



Tole je plašček, spleten pred 35 leti za mojega sina. Nato je šel iz rok v roke, pa se je vrnil k meni. Imam spravljenega! Spominja pa me na moja mlada leta in na čas, ki se več ne vrne...



Preteklo zimo sem naredila kar lepe in koristne stvari: poleg prtičev tudi otroške jopice, puloverje, kape in šale.

Staro laneno rjuho, ki jo je pred več desetletji stkala in sešila moja tašča, sem pred nekaj leti izvezla z belokranjskim tkaničnim vzorcem. Tako je rjuha postala prt. Marsikatero oko se ustavi na njem.



Vezem tudi v tehniki s križci. Vzorce za prtičke in manjše prte sem našla v knjigi o slovenskih vezeninah, ki sem si jo kupila pred leti.

Tako tečejo moji dnevi - kot vsem seveda prehitro. Imam tudi še kakšno željo, a največja je, da bi bila vsaj za silo zdrava. Vse skupaj nič posebnega, čisto vsakdanje življenje, zaznamovano s poreklom in rojstno deželo.

Vitrinska razstava: Slovenski etnografski muzej, december 2012 -

Publikacija: avtorska besedila Polona Puhek, fotografije in predmeti iz zasebnega arhiva avtorice; foto predmetov, tehnična pomoč in priprava: Janja Žagar. December 2012.

E-razstava: <http://www.etno-muzej.si/sl/pomembni-drobci-mojega-zivljenja>
tehnična izvedba: Gregor Ilaš, SEM.